

Razne misli po potresu.

(Dalje in konec.)

Mnogokrat se kaka bolezen sama po sebi ozdravi bolje, kakor bi jo ozdravili zdravniki. Tudi nesreča, ki je prihrula nad Ljubljano, šla je po svoji poti naprej do boljših razmer lože in mirneje, kakor smo mislili v začetku. Narava je bila tudi tukaj najboljša zdravnica. In kakšna narava?

Narava, oblažena s krščanskim usmiljenjem in sočutjem, krščansko človekoljubje — to je prihajalo Ljubljani na pomoč in ji prinašalo darove od dné do dné. Spoznali smo, kako lepe sadove rodi tako človekoljubje. Ob enem pa smo občutili tudi močno vez državne jedinosti, ki ni pustila, da bi omagala Ljubljana, ampak jo je krepko podprla in skoro propadlo zopet spravila na noge.

Mislili smo pisati marsikaj o potresu in iz dôbe potresa, toda polagoma smo opustili to misel, ker smo se preverili, da ne koristimo mnogo, sebi pa nakopujemo težave. Zlasti smo želeli podati natančno kroniko, dejali bi, točen zapisnik potresov po naših krajih, toda dohajalo nam je za ta namen premalo poročil. Sploh je ob tem času vsakdo skrbel, da je dobil mirno in trdno bivališče, za znanstveno preiskovanje ni bilo nikjer veselja. Drugodi so bila predavanja o našem potresu, pri nas, ob viru podzemskega delovanja, ni se zmenil nihče za tako delo.

Tako tudi ni nihče dognal, kaj je bilo neki vzrok potresu: ali obilna mokrina, ki je prišla v minuli zimi in pomladi v zemljo, ali pa pre-

mikanje zemskih skladov. Res je mnogo razlogov za to, da ni bila mokrina nedolžna ob naši nesreči, da je nastalo zaradi nje vsaj nekoliko gibanja, in da je to malo gibanje povzročilo ono grozno potresno gibanje, takó nekako, kakor tudi petelina sprožimo z gibanjem, da s tem malim gibanjem izvabimo močni strel. Pod nami v zemlji so se godile in se pač še godé premembe. Ogromne moči so udarjale ob višje zemске plasti. In površina naše ljubljanske okolice je taka, da se je zibala jako živahno. Ako deneš zrna ali peska na stekleno pločo in potem od spodaj udariš ob pločo, odskočijo zrna jako krepko. Tako je tudi ljubljanska rahla naplavina jako živo odskakovala ali se tresla zaradi notranjih udarcev.

Sedaj, ko pregledujemo zgodovino našega potresa, spoznavamo, da so se ljudje večinoma preveč bali. Res, da udari priroda semtertje z navadne poti, vendar se smemo v obče zanašati, da nepravilnost ne bo velika in se bo kmalu poravnala. Kdo tudi ne vidi, da ima potres nekatere dobre strani za nas? Ljubljana se bo olepšala in bolje uravnala, ljudje so se vzdramili k delu, navadili so se potrpljenja, mnogi so se sprijaznili med seboj. Cesar bi ne bili storili sicer v tridesetih letih, to bodo mnogo Ljubljančani storili v treh.

Zatorej smemo končati to premišljevanje s trdno zavestjo, da se je tudi v potresu pokazala modra božja previdnost, ki vodi vse nam v srečo.

Zrna ob poti.

III.

(Spisal dr. Fr. L.)

Podedovani greh! Oni, ki zametujejo vero, tajé podedovani greh in trdé, da je vse v človeku samo iz prirode.

Kako lahko se prepričajo, da ni tako, da priroda ni nedolžna, dobra, ampak, da vladajo v njej jako slabe sile!

Jedna izmed najslabših in najpogubnejših sil v človeku je *zavist*.

Ako je naš znanec srečen, tedaj veleva narava, naj se veselimo, naj se štejemo same srečne. Zakaj ne samo, da nam sreča drugih

ljudij nič ne škodi, še koristi in pomore nam, pomore lahko veliko. Toda ne ravnamo tako.

Strupeno seme zavisti vzkali hitro v srcu kakor plesnoba v vlažnem in smradljivem kraju. Kdor pozna svet, vé, da se le prerada poloti zavist celó takih ljudij, ki se ponašajo s plemenitim in dobrim značajem. Podedovani greh!

Zavist umevamo. Dušeslovec ji lahko seže do dna in jo presodi. A nekaj nahajam v ljudeh, česar nikakor ne umevam dovolj in menda nikdar ne bom: *sovraštvo*.

Semtertje pravimo o kom: „Ta nima nobenega sovražnika.“ Ne verjamem takim besedam. Brez sovražnika je oni, ki ni bil rojen. Kar pa stopi v človeško družbo, stopi v senco sovraštva. Praviš: „Kriv je sam, nakopal si je sovraštvo sam.“ Ni res; tudi brez krivde, tudi brez zle volje zanetiš v bližnjiku ogenj sovraštva. Dovolj je, da si človek, ki hočeš živeti in delovati v človeški družbi, pa si po mnenju ljudij vreden sovraštva. Zakaj? Podedovani greh.

Najzanimivejši izmed sestavnih dušeslovnih pojavov je *napuh*. Zdi se, da človek nese vase napuh, ko diše vase vzduh. Kje ga neki ni doma? In vendar nima nobena stvar slabše podlage, omahljivejšega stališča kakor napuh. Pa čemu bi mu nasprotovali? Zdi se, da dela prav napuh človeka najsrečnejšega. Ko bi se poznal po resnici, moral bi se zaničevati. A napuh — recimo, samoljubje — naredi človeka tako dobrega in lepega, da se mora nehoté zaljubiti vase. In potem je srečen, srečen v svoji domišljiji, v bogastvu, vrlosti, učenosti, lepoti, srečen v vsem. Kaj bi bil človek brez tega? Praznina in ničevost. Z napuhom pa je kralj nebes in zemlje. — Podedovani greh.

Schopenhauer je sovražil ljudi. Rekel jim je: dvonožci (*bipedes*). Samega sebe ni sovražil, ampak je ljubil svoje telo in svojega duha. Zdel se je samemu sebi najboljši človek na svetu. Schopenhauer je umrl, a podedovani greh ne umrje.

To so strupena zrna ob poti. Pa kaj drugega! Našel sem med domačim zrnjem nekaj zrn, ki niso prava. V mislih imam nekatere besede.

Dandanes so začeli nekateri nekaj besedij rabiti ob neprimernih prilikah. Za sedaj omenjam te-le:

Mučenik. Če kdo le količkaj trpi za svojo stvar, pa mu pravijo mučenik. Tako bi se ne smelo pisati. Mučenik pomenja takega junaka, ki je prelil kri za krščansko vero, ki je bil res mučen. Nikar torej ne imenujmo navadnih mož mučnikov!

Svet. Tudi ta beseda se rabi pri nas prepogosto. Sveto je samo to, kar nas družijo z Bogom, ali kar je od Boga. Torej nikar ne re-

cimo n. pr.: „sveta domovina“! Kaj takega ne reče niti Francoz, ki tako „obožuje“ svojo domovino. Ali pa: „služimo sveto svoji domovini!“ To ni primerno. Služimo zvesto in udano! to je dovolj, da le tako zares ravnamo.

Žrtev. Jednako se rabi beseda žrtev nepri- merno. Človek se n. pr. žrtvuje, kadar daje življenje za bližnika ali za Boga, posebno tedaj, če ni bil dolžan. Kdor skoči v vodo, da reši ponesrečenca, in ob tem sam izgubi življenje, tak se žrtvuje. Ako kdo vestno opravlja svojo službo, za katero dobiva dobro plačilo, ta se ne žrtvuje, ampak samo služi.

Narod. Narod je skupina vseh ljudij istega rodú in jezika. Za narod delovati se pravi: za ljudi delovati in jim koristiti nesebično. Pri dobro obloženih mizi sredi šumeče družbe prime mož za kupico in napije narodu. Burno mu ploska družba. — Ženica dá ubožcu gorke jedi in košček kruha ter se veseli njegove hvaležnosti. Kateri izmed teh dveh dela za narod?

Zasluga. Za zasluge ima vsakdo svoj vatel. Kar se ž njim ne vjema, to je zanj malovrednost, ne zasluga. Dva hlapca: Jeden se gospodarju sladka in dobrika; vedno mu je za petami, da ga hvali, ali pa pred njim, da se mu klanja. Drugi gre resnobno po svojem delu, trudeč se, da izpolni natanko voljo gospodarjevo, ker tako Bog veleva. Prvi ima pred gospodom velike zasluge, ker ničesar ne stori, drugi jih nima, ker je pošten in tih in se nikomur ne hlina.

Značajnost. Tudi značajnost meri vsakdo po svoji meri. Izmed dveh hudobnežev se jeden poboljša, drugi ne. Prvega imenujejo neznačajnega, drugega značajnega človeka. Trdovratnež, ki neupogljivo trdi svojo zmoto, je mnogim značajen; krotki mož, ki spozna in popusti zmoto, je neznačajen.

Junak. Znani p. Roh je povedal to-le: Ako zabode kmečki fant v dvoboju svojega nasprotnika s kratkim nožem, tedaj je ta hudobnež, morilec. Ako zabode častnik v dvoboju svojega nasprotnika z dolgim nožem, t. j. s sabljo, tedaj je ta junak.

„Hoja na plavž.“

Iz poslednje številke (22.) naj še pojasnimo tukaj sliko J. Šubica: „Hoja na plavž.“ To je izdelal kot akademik na Dunaju l. 1875. in dobil zanj prvo darilo — zlato svetinjo. Predmet sliki je iz Schillerjeve pesmi „Hoja na plavž“. Fridolin je bil zvest služabnik, a logar Robert ga je počrnil gospodu, da pregrešno ljubi njegovo gospo. Zato sklene razsrjeni gospod Fridolina pogubiti in ukaže dvema delavcema na plavžu, naj vržeta v ogenj prvega, kateri ju pride poprašat, ali sta izpolnila povelje

gospodovo. Res pošlje grof Fridolina na plavž s tem vprašanjem, toda ta gre med potoma še k sveti maši, kakor mu je velela gospa, in se tako precěj zamudi. Ko je opravil pobožnost, nadaljuje pot in pride na plavž vprašat, ali sta izpolnila povelje gospodovo. Trdosrčna hlapca mu kažeta v grozno peč, kamor sta bila ravnokar vrgla zavistnega Roberta. Ta je bil namreč iz same škodljivosti prišel vprašat, jeli že izpolnjeno povelje gospodovo, namreč zastran Fridolina. — Ta prizor je vpodobil mojstersko naš umetnik.